

PROJEKTOWANY KIELECKI OGRÓD BOTANICZNY

Projected Botanical Garden in Kielce

Elżbieta CZAJKOWSKA¹, Stanisław CIEŚLIŃSKI²

¹*Geopark Kielce, ul. Szymanowskiego 6, 25-361 Kielce,
e-mail: elzbieta.czajkowska@um.kielce.pl*

²*Akademia Świętokrzyska im. J. Kochanowskiego w Kielcach, ul. Świętokrzyska 15,
25-406 Kielce, e-mail: sciesl@pu.kielce.pl*

WSTĘP

Znaczenie ogrodów botanicznych we współczesnym świecie stale rośnie. Niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym, konieczność ratowania ginącego świata roślin, a także potrzeby człowieka do coraz częstszego kontaktu z przyrodą, sprzyjają tworzeniu tego typu obiektów. Ogrody botaniczne zakładane były zwykle przy wyższych uczelniach, instytutach naukowych jako ich organiczne struktury, stąd działalność naukowa, popularyzacja nauki, dominowały w ich działalności. Obecnie, obok powyższych zadań, szczególnego znaczenia nabierają funkcje edukacyjne i rekreacyjno-wypoczynkowe (Łukasiewicz 1994). Stąd, coraz częściej inicjatorami zakładania nowych ogrodów są władze samorządowe. Sieć ogrodów botanicznych w naszym kraju jest wciąż niewystarczająca. (Łukasiewicz, Puchalski 2002). Na obszarze zawartym między Warszawą i Krakowem oraz Łodzią i Lublinem brak jest obecnie ogrodów botanicznych. Lukę tę ma częściowo zappełnić projektowany kielecki ogród botaniczny. Jednym z jego zadań będzie wyeksponowanie najbardziej interesujących elementów flory Gór Świętokrzyskich, Ponięcia i Wyżyny Sandomierskiej. Ponadto, Kielce to obecnie duża, ponad 200 tysięczna aglomeracja miejska, a także ważny ośrodek akademicki. Funkcjonuje tu kilka wyższych uczelni, w tym dwie duże uczelnie państwowe: Akademia Świętokrzyska i Politechnika Świętokrzyska. Region kielecki to również znaczący ośrodek turystyczny, wyróżniający się wieloma interesującymi i unikatowymi obiektami w kraju, a niektóre w skali europejskiej, np. Świętokrzyski Park Narodowy z Klasztorem Ojców Oblatów na Świętym

Krzyżu, Jaskinia Raj, neolityczna kopalnia krzemienia pasiastego w Krzemionkach Opatowskich, Muzeum Starożytnego Hutnictwa z Dymarkami, Muzeum S. Żeromskiego w Kielcach, Muzeum H. Sienkiewicza w Oblęgorku i wiele innych. Dopelnieniem tych obiektów stanowił będzie kielecki ogród botaniczny.

Dotychczasowe projekty budowy ogrodu botanicznego w Kielcach

Idea budowy ogrodu botanicznego w Kielcach ma już ponad 40 letnią historię. W okresie powojennym podejmowano próby tworzenia ogrodu botanicznego. Znacząca była inicjatywa prof. Zygmunta Czubińskiego, kielczanina, profesora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dyrektora ogrodu botanicznego tej Uczelni. W 1966 roku Profesor skierował do ówczesnych władz miasta obszerne pismo, w którym postulował utworzenie ogrodu botanicznego w Kielcach, na powierzchni około 5 ha, sugerując jego lokalizację i bezinteresowną pomoc przy programowaniu założeń ogrodu i dostarczenie materiału roślinnego. Inicjatywa ta nie znalazła zrozumienia u ówczesnych władz miasta. W tym czasie Kielce nie posiadały jeszcze wyższej uczelni, a tym samym profesjonalnego środowiska naukowego.

Kolejną, już bardzo realną próbę budowy ogrodu botanicznego w Kielcach, podjęto w 1985 roku. Prezydent miasta (mgr S. Garbacz), bardzo przychylnie ustosunkował się do inicjatywy doc. S. Cieślińskiego, kierownika Zakładu Botaniki ówczesnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. W dniu 29 maja 1985 roku odbyło się pierwsze, oficjalne spotkanie w Urzędzie Miasta z udziałem władz miasta, przedstawicieli instytucji, urzędów, organizacji spo-

Ryc. 1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kieleckiego ogrodu botanicznego (IPG pod kierownictwem mgr inż. arch. M. Kamińskiego).

Fig. 1. The conception of spatial development of botanical garden in Kielce (IPG under management mgr inż. arch. M. Kamiński).

lecznych. Wyłoniono 5-cio osobowy zespół, którego zadaniem było inicjowanie i organizacja prac nad tworzeniem ogrodu botanicznego. Przewodniczącym zespołu został doc. S. Cieśliński, zastępcą wiceprezydent Kielc mgr J. Strójwąg. Spośród trzech propozycji lokalizacji ogrodu zaproponowanych przez władze (Pasma Szydłowskie, Wietrznia, zachodnie obrzeże Karczówki), zespół pod kierunkiem prof. A. Łukasiewicza, dyrektora ogrodu botanicznego Uniwersytetu A. Mickiewicza, przewodniczącego Komisji Ogrodów Botanicznych przy Komitecie Botaniki PAN, wy-

brał teren położony na północny zachód od Karczówki, obejmujący wzgórza: Grabina i Dalnia. Wzniesienia te łącznie z Karczówką, Kadzielną tworzą pasmo Kadzielniańskie Gór Świętokrzyskich, stanowiące obramowanie obszaru miasta od strony południowej. W 1986 roku rozpoczęto prace projektowe. Zadania tego podjęła się Pracownia Urbanistyczna Biura Projektów Budownictwa Komunalnego w Kielcach, wzmocniona przez wybitnego specjalistę od projektowania ogrodów botanicznych z ówczesnego Miastoprojektu Kraków, inż. L. Kmitę, pod naukowym nadzorem

prof. A. Łukasiewicza. Opracowano główne założenia i szczegółową koncepcję ogrodu. W 1989 roku odbyło się w Kielcach posiedzenie Rady Ogródów Botanicznych i Arboretów. Uczestniczyli w nim dyrektorzy polskich ogrodów botanicznych i niektórych sąsiednich krajów europejskich. Głównym przedmiotem obrad była ocena lokalizacji, założeń i programu projektowanego kieleckiego ogrodu botanicznego. Opinie wyrażone przez specjalistów były niezwykle przychylne, wręcz entuzjastyczne. Orędownikiem idei budowy ogrodu było również Towarzystwo Przyjaciół Karczówki (Cieśliński, Łukasiewicz 1992).

Kolejny etap prac projektowych, obejmujących założenia techniczno-ekonomiczne pierwszego etapu budowy ogrodu, został wstrzymany wydarzeniami politycznymi w naszym kraju jakie miały miejsce w 1989 roku. Jeszcze w 1991 roku prof. S. Cieśliński na posiedzeniu Rady Miasta referował stan zaawansowania prac nad budową ogrodu w Kielcach. Prac tych jednak nie wznowiono. Wizyty i propozycje składane kolejnym prezydentem miasta nie przyniosły pozytywnych efektów.

Idea budowy ogrodu botanicznego w świadomości wielu osób była nadal żywa. Świadczyły o tym wypowiedzi niektórych przedstawicieli władz, ukazywały się liczne artykuły w miejscowej prasie popierające ideę budowy ogrodu botanicznego (Cieśliński 1995). Obiekt ten uwzględniano w niektórych opracowaniach studyjnych związanych z planami zagospodarowania przestrzennego miasta (Kozakiewicz-Opalka 1995). Postulowano budowę ogrodu na różnego rodzaju konferencjach, sympozjach poświęconych ochronie środowiska i ochronie przyrody w tym regionie (Cieśliński 1995).

Idea budowy ogrodu botanicznego w Kielcach została wznowiona dopiero w 2004 roku. Pełne zrozumienie znalazła ona u prezydenta Kielc, mgr. inż. W. Lubawskiego, pełniącego nadal swój urząd. Prof. S. Cieśliński zrelacjonował zakres poczynionych prac z lat osiemdziesiątych. Okazało się jednak, że lokalizacja ogrodu, przyjęta w planach z lat osiemdziesiątych, zdaniem Prezydenta, nie może być brana pod uwagę ze względu na bardzo skomplikowane stosunki własnościowe gruntów w rejonie Grabiny i Dalni. Procesy wywłaszczeniowe mogą trwać latami bez znaczących efektów. W tej sytuacji Prezydent W. Lubawski zaproponował

nową lokalizację ogrodu, także w rejonie wzgórza Karczówka, ale od strony południowo-wschodniej tego wzniesienia, w rejonie ulicy Karczówkowskiej. Jest to teren niezagospodarowany ale, co najważniejsze, będący własnością Gminy Kielce, z wyjątkiem dwóch niewielkich prywatnych działek, które Prezydent postanowił wykupić. Po wizji terenowej, opinii pozytywnej o przydatności tego terenu pod przyszły ogród botaniczny wydał prof. J. Puchalski, dyrektor Ogródu Botanicznego – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej PAN w Warszawie wraz ze swoimi współpracownikami. Po tej decyzji przystąpiono do dalszych prac organizacyjnych, związanych z opracowaniem założeń i koncepcji przestrzennej ogrodu.

CHARAKTERYSTYKA TERENU

Teren przyszłego ogrodu botanicznego w Kielcach obejmuje południowo-wschodnie zbocza wzniesienia Karczówki (339 m n.p.m.). Na szczycie wzniesienia znajduje się zabytkowy zespół klasztorny Ojców Pallotynów. Zbiorowiska leśne przyszłych partii Karczówki, wokół klasztoru, są objęte ochroną prawną w formie rezerwatu krajobrazowego. Teren pod przyszły ogród znajduje się bardzo blisko centrum miasta, z bardzo dogodnym dojazdem środkami lokomocji miejskiej. Ogólna powierzchnia do zagospodarowania pod ogród wynosi ok. 15 ha, z tego po stronie południowej od ulicy Karczówkowskiej – 12 ha, a dalsze 3 ha po stronie północnej. W stosunku do innych ogrodów botanicznych w kraju, ogród kielecki będzie więc średniej wielkości. Różnica poziomów między najniższym miejscem (rejon ulicy Jagiellońskiej) a najwyższym (w rejonie rezerwatu) wynosi około 20 m. Od strony ul. Jagiellońskiej są tereny płaskie, a nawet niewielkie zagłębienia, które będą wykorzystywane w ogrodzie pod budowę przyszłych zbiorników wodnych. Z wyższych partii zbocza rozpościera się panorama miasta wraz z pobliskimi pasmami Gór Świętokrzyskich.

Ulica Karczówkowska to utrwalona historycznie trasa spacerowa kielczan. Wzdłuż ulicy, od centrum miasta (katedry na Wzgórzu Zamkowym) do klasztoru Ojców Pallotynów, wybudowane zostały w przeszłości stacje Drogi Krzyżowej. Obecnie, wysiłkiem Towarzy-

stwa Miłośników Karczówki, zostały one zrekonstruowane. Część z nich znajduje się w granicach przysięgłego ogrodu botanicznego. Obszar wzdłuż ul. Karczówkowskiej objęty jest ochroną konserwatorską, o szczególnej wartości przestrzenno-urbanistycznej w mieście, m.in. dla zachowania osi widokowej między pałacem biskupim i katedrą na Wzgórzu Zamkowym, a kościołem i klasztorem na Karczówce. W znacznym stopniu warunkuje to założenia przestrzenne przysięgłego ogrodu.

Teren jest mocno zmieniony i zniekształcony w wyniku wieloletniej i różnorodnej działalności człowieka. Pierwotnie, były to tereny wykorzystywane rolniczo. Jeszcze obecnie w wielu miejscach widoczne są ślady po uprawach rolnych (zagony, bruzdy) i sadowniczych. Zdziczałe drzewa owocowe są częstym i stałym elementem współczesnej roślinności omawianego terenu. Duży wpływ na powierzchnię rzeźbę terenu miały miejsce w okresie budowy w sąsiedztwie Fabryki Łożysk Tocznych oraz kompleksu budynków szpitalnych, a także rozbudowy infrastruktury technicznej (kanały ciepłownicze, telekomunikacyjne). Dokonywano przemieszczeń mas ziemi pod projektowany w tym miejscu park miejski. Fragment tego parku funkcjonuje obecnie (na północ od ul. Karczówkowskiej). Znajdują się tu ponadto ślady dzikiego pozyskiwania skał wapiennych zalegających w podłożu, a także ślady po dzikim wysypisku gruzu. Od kilkudziesięciu lat teren ten jest traktowany jako nieużytek. Spontanicznie wykształciły się tam zbiorowiska roślinne. Część środkową zbocza (w sąsiedztwie zabudowań ul. Podklasztornej) zajmują zbiorowiska łąkowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*. W większości są to łąki świeże, zbliżone składem florystycznym do zespołu *Arrhenatheretum elatioris*. Sporadycznie wkraczają tu gatunki lekkonasienne drzew: brzoza brodawkowata (*Betula pendula*), topola osika (*Populus tremula*), topola biała (*P. alba*), wierzba iwa (*Salix caprea*) i in.

Wyżej położone, południowe i południowo-wschodnie partie zbocza, zajmują fragmenty muraw kserotermicznych. Nachylenie zboczy, ich dosłoneczna ekspozycja, jak i płytka gleba typu rędzin zalegająca na skale wapiennej sprawiają, że zbiorowiska roślinności kserotermicznej rozwijają się dość dobrze. Przyporządkować je można do zubożałej postaci zespołu *Thalic-*

tro-Salvietum pratensis. Pod względem struktury i składu gatunkowego oraz fizjonomii, są zbliżone do tego typu zbiorowisk spotykanych w Okręgu Chęcińskim w Górach Świętokrzyskich. Na murawy te wkraczają ciepłolubne krzewy i zarośla, stąd miejscami murawa kserotermiczna przekształca się w zbiorowiska zarośli krzewiastych z klasy *Rhamno-Prunetea*. Najlepiej wykształcone fragmenty murawy kserotermicznej i zbiorowisk zaroślowych, po odpowiedniej przebudowie, zostaną włączone do założeń przysięgłego ogrodu w dziale flory rodzimej.

Gatunki synantropijne stanowią stałą domieszczę występujących tu zbiorowisk roślinnych. Szczególne ich nagromadzenie ma miejsce na siedliskach zaburzonych, będących pod stałą presją człowieka, np. na północ od ul. Karczówkowskiej. Tworzą one głównie zbiorowiska ruderalne z klasy *Artemisietea vulgaris* i *Stellarietea mediae*.

Tendencje dynamiczne zbiorowisk roślinnych omawianego terenu, zmierzają docelowo w kierunku ciepłolubnych zbiorowisk leśnych, zbliżonych do tych, które obecnie znajdują się w rezerwacie krajobrazowym Karczówka. Zwiastunami przyszłych zbiorowisk leśnych są pojawiające się pojedyncze osobniki klonu (*Acer platanoides*), jawora (*A. pseudoplatanus*), brzozy (*Betula pendula*), a w niżej położonych partiach zbocza, sosny (*Pinus sylvestris*).

Analizowany teren pod kątem wymagań na potrzeby ogrodu botanicznego ma również mankamenty. Do najważniejszych z nich należy małe zróżnicowanie siedlisk. Na skałach wapiennych w podłożu wykształciły się gleby typu rędzin, w niektórych partiach terenu bardzo płytkie. Dla specjalistycznych niewielkich kolekcji konieczna będzie wymiana gleby; inna niedogodność – to brak możliwości rozbudowy ogrodu w przyszłości. Wokoło są tereny zurbanizowane. Od zbiorowisk leśnych rezerwatu Karczówka teren ogrodu oddziela ul. Podklasztorna, o przeważającej typowo wiejskiej zabudowie.

ORGANIZACJA PRAC ZWIĄZANYCH Z BUDOWĄ OGRODU

Na wstępnym etapie prac organizacyjnych postanowiono, że przyszły ogród botaniczny w Kielcach będzie spełniał wszystkie podstawowe funkcje jakie współcześnie podejmują tego rodzaju obiekty. Ustalono więc, że w two-

rzeniu ogrodu uczestniczyć będzie Miasto Kielce i Akademia Świętokrzyska. Szczegóły związane z podziałem zadań między umawiające się strony, zawarte zostały w liście intencyjnym. Jego podpisanie przez Prezydenta Miasta i Rektora Akademii nastąpiło 25 maja 2005 roku.

Sprawy związane z budową ogrodu botanicznego prezydent W. Lubawski scedował na Geopark. Jest to wydzielona w ramach Urzędu Miasta jednostka o dużej samodzielności. Zadaniem jej jest tworzenie warunków dla rozwoju bazy turystycznej, edukacyjnej i naukowej, poprzez aktywizację obszarów byłych kamieniołomów, objętych w części ochroną rezerwatową, w ramach projektu udostępnienia wyjątkowych, w skali europejskiej, miejsc dokumentujących historię naturalną ziemi. Uchwałą Rady Miasta, z dnia 9 września 2004 r., do dotychczasowych zadań Geoparku dołączono sprawy związane z organizacją ogrodu botanicznego. Funkcję dyrektora Geoparku pełnił w tym czasie dr A. Mochoń. Pełnomocnikiem Rektora Akademii Świętokrzyskiej ds. budowy ogrodu botanicznego został prof. S. Cieśliński.

Podstawą wyjściową do wszczęcia prac planistycznych, związanych z tworzeniem ogrodu, stanowiło opracowanie wykonane przez zespół pod kierunkiem prof. J. Puchalskiego, pt. „Założenia i naukowa koncepcja programowa przyszłego ogrodu botanicznego w Kielcach”. W oparciu o ten dokument, dyrektor Geoparku we współpracy z kieleckim oddziałem SARP, ogłosił ogólnopolski konkurs na opracowanie szczegółowej koncepcji programowo-przestrzennej budowy ogrodu botanicznego w Kielcach. Napłynęły 4 opracowania. Sąd konkursowy, pod kierunkiem prof. dr hab. arch. A. Mitkowskiej z Politechniki Krakowskiej, w dniu 29 lipca 2005 roku rozpatrzył zgłoszone projekty. Pierwszą nagrodę przyznano zespołowi Inter Project Group (IPG Sp. z o.o.) z Krakowa, w składzie: dr arch. B. Podhalański, dr arch. J. Barnaś, oraz mgr arch. krajobrazu M. Skowron. Zgodnie z założeniami konkursu, nagrodę dla zwycięzców stanowiło zaproszenie do negocjacji w trybie zamówienia publicznego z wolnej ręki, do wykonania kompletnej dokumentacji projektowo-kosztorysowej ogrodu. Umowę w tej sprawie, Geopark podpisał z wykonawcami projektu w końcu 2005 roku. Projekt powstaje pod kierownictwem mgr. inż. arch. M. Kamińskiego. Prace projektowe,

z uwzględnieniem etapowości, zostaną zakończone w pierwszym półroczu 2007 roku. W międzyczasie, po rezygnacji dr. A. Mochoń z funkcji dyrektora Geoparku, obowiązki przejęła mgr inż. E. Czajkowska.

Na etapie projektowania rozwiązań merytoryczno-przestrzennych nieocenioną i bezinteresowną pomocą i konsultacjami służą: prof. J. Puchalski, mgr inż. W. Gawryś z Ogrodu Botanicznego – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej PAN w Warszawie-Powsinie, prof. B. Zemanek – dyrektor Ogrodu Botanicznego UJ w Krakowie, oraz dr J. Freda-Krzemińska – dyrektor Ogrodu Botanicznego w Łodzi. Trwają systematyczne wizyty zespołu projektowego, z udziałem mgr E. Czajkowskiej i prof. S. Cieślińskiego, w wymienionych ogrodach, konsultowane są założenia programowe kieleckiego ogrodu, szczególnie rozwiązania techniczne palmiarni, szklarni, oraz zaplecza technicznego ogrodu. Zapoznano się także z funkcjonowaniem palmiarni w Gliwicach i założeniami ogrodów w Bydgoszczy i Zabrzu. Urząd Miasta w Kielcach uzyskał pozwolenie Ministerstwa Środowiska na budowę ogrodu botanicznego. Bardzo pozytywną opinię w sprawie budowy ogrodu botanicznego w Kielcach wydał Wojewódzki Komitet Ochrony Przyrody w Kielcach.

GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PRZESTRZENNE I PROGRAMOWE OGRODU

Oś całego założenia ogrodowego stanowić będzie ul. Karczówkowska. Zgodnie z koncepcją planistyczną, ulica ma być wyłączona z ruchu kołowego, tym samym przywrócony zostanie jej historyczny charakter. Ruch kołowy, dojazd do parkingów ogrodowych i klasztoru Ojców Pallotynów przejmie istniejąca ulica Bernardyńska. W partii północnej ogrodu od ulicy Karczówkowskiej, planowane są dwie części ogrodu – A i B (Ryc. 1). Część A, obecnie zagospodarowana jest jako zieleń miejska (park). Nie planuje się zmiany funkcji tej części terenu. Park ten, ze względu na sąsiedztwo Domu Opieki, stanowić będzie m.in. miejsce spacerów dla jego mieszkańców. Zakłada się jedynie stopniowe wzbogacenie drzewostanu o cenniejsze gatunki. Planuje się założenie tu tzw. kalendarza drzew. Polegał on będzie na doborze odpowiednich gatunków drzew i krzewów które,

poprzez swoje cechy, bądź stadia rozwojowe, odpowiadać będą konkretnym miesiącom roku.

W części B, północnej partii ogrodu (Ryc. 1), odpowiednio wygradzonej, zlokalizowane będą główne obiekty kubaturowe, a więc palmiarnia wraz ze szklarniami, obiekt centrum edukacyjno-administracyjnego oraz zaplecze gospodarcze ogrodu (magazyny, warsztaty, kotłownia, inspekty, kompostownia, szkółka itp.). Palmiarnia swoim kształtem odbiega od tradycyjnych tego typu obiektów. Musi być bowiem zachowany historyczny charakter osi kompozycji: Wzgórze Zamkowe z katedrą – klasztor na Karczówce. Z myślą o najmłodszych i niepełnosprawnych, w rejonie palmiarni planowana jest lokalizacja niewielkich, o określonej tematyce, ogródków (np. ogród przedszkolaka, ogród dotyku, ogród smaku, zapachu, koloru itp.).

Partia południowa (część C), to główna część ekspozycyjna ogrodu. Centralnym miejscem ogrodu będzie plac trawiasty, na planie koła z altaną, ulokowany na przedłużeniu osi widokowej na Karczówkę. Tu mogą odbywać się sezonowe imprezy, koncerty, spotkania poetyckie itp. Z placem, od strony wschodniej, graniczyć będzie alpinarium ze strumykiem oraz zbiornikiem wodnym i fontanną. Dalsze elementy części ekspozycyjnej to typowe dla ogrodu botanicznego działy i kolekcje specjalistyczne. Planowane są tu m.in. działy: flory rodzimej, roślin chronionych i zagrożonych, systematyki roślin, biologii roślin, ekologii roślin, roślin użytkowych oraz roślin ozdobnych. Ze względu na ograniczoną powierzchnię ogrodu nie planuje się tworzenia odrębnego arboretum. Kolekcje drzew i krzewów znajdą swoje miejsce w pasie zadrzewionym, osłaniającym ogród od strony wschodniej i południowej, jak też wśród innych grup roślin, jako ich tło, bądź dla zwiększenia różnorodności siedlisk. Dobór gatunków drzew, ich wysokość, musi uwzględniać walory krajobrazowe ogrodu. Poszczególne działy i kolekcje łączyć będzie główna droga okrężna o szerokości 4 m i o odpowiedniej konstrukcji umożliwiającej przejazdu cięższych pojazdów mechanicznych. W obrębie części ekspozycyjnej wybudowane będą 4 zbiorniki wodne dla roślin, siedlisk wodnych, wilgotnych oraz błotnych znajdujących się w poszczególnych działach. Alpinarium wraz z oczkiem wodnym, gromadzić będzie głównie rośliny górskie. W części ekspozycyjnej planowana

jest tzw. „zielona klasa”. Całość założenia urozmaicać będzie tzw. mała architektura, podkreślająca swoiste cechy przyrodnicze i krajo-brazowe przyszłego ogrodu.

Planowane są dwa zespoły wejściowe do ogrodu. Jeden prowadzi od parkingu przy ul. Bernardyńskiej do palmiarni, a po jej zwiedzeniu, do części ekspozycyjnej. Dla osób, które nie będą planowały zwiedzania palmiarni, wejście do części ekspozycyjnej znajdować się będzie przy ul. Karczówkowskiej, naprzeciw palmiarni.

Interesującym, a jednocześnie wyróżniającym elementem kieleckiego ogrodu botanicznego będzie galeria „powrót do korzeni”. Będzie to dodatkowe podziemne przejście z palmiarni pod ulicą Karczówkowską do części ekspozycyjnej. W galerii będzie możliwa prezentacja wystaw o różnorodnej tematyce (np. historii miasta, historii szaty roślinnej regionu, prezentacji systemów korzeniowych roślin, ekspozycje np. dary jesieni, zwiastuny wiosny itp.).

PRACE TERENOWE

Rozpoczęcie prac terenowych, związanych z realizacją pierwszego etapu budowy ogrodu, planowane jest w 2007 roku, po ukończeniu prac projektowych. Obejmą one przede wszystkim ten zakres prac, który wymaga przemieszczenia dużych mas ziemi, a więc budowa zbiorników wodnych oraz profilowanie ziemi pod alpinarium. W dalszej kolejności planowana jest budowa głównej okrężnej drogi, uzbrojenie terenu w sieć wodociagową i energetyczną oraz ogrodzenie.

Zamierzenia drugiego etapu obejmują budowę palmiarni z zespołem szklarni, budynku edukacyjno-administracyjnego i zaplecza technicznego. W okresie tym planowane są pierwsze nasadzenia drzew i krzewów wokół ogrodu, zakładanie pierwszych działów i kolekcji w części ekspozycyjnej. Równolegle z tymi pracami muszą być wykonywane inwestycje okołoogrodowe, tj. główne podjazdy i parkingi od strony ul. Bernardyńskiej.

W trzecim etapie planowana jest budowa galerii „powrót do korzeni”.

W momencie rozpoczęcia prac terenowych funkcję zaplecza ogrodu spełniać będzie istniejący na tym terenie budynek, będący pozostałością z okresu budowy Fabryki Łożysek Toczných.

Podstawowe koszty budowy ponosił będzie Urząd Miejski. Planuje się szeroką akcję promocyjną w celu uzyskania funduszy zewnętrznych, głównie dla pokrycia kosztów budowy palmiarni, szklarni, zaplecza technicznego i budynku edukacyjno-administracyjnego.

SUMMARY

The paper contains the review of previous plans of organizing the botanical garden in Kielce, as well as the recent conception which are being realized. The garden has been localized in west district of Kielce city, on eastern-south slope of Karczówka hill. The works on the project of future garden are being done. The article presents the detailed characteristic of the area that are devoted for botanical garden and shows organization of work connected with building and main urban and programmed conception of the object. The City Council of Kielce and Świętokrzyska Academy cooperate in building the botanical garden. The field work are going to start in 2007.

LITERATURA

- Cieśliński S. 1995.** Projekt Kieleckiego Ogródu Botanicznego na Grzbiecie Karczówkowskim. W: J.J. Olszewski (red.) Karczówka, historia, literatura, architektura, przyroda. Wyd. Kiel. Tow. Nauk., Kielce: 119-127.
- Cieśliński S., Łukasiewicz A. 1992.** Projektowany Świętokrzyski Ogród Botaniczny. Biul. Ogr. Bot., Muzeów i Zbiorów. 1: 71-77.
- Kozakiewicz-Opałka R. 1995.** Znaczenie Grzbietu Karczówkowskiego w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego Kielc. W: J.J. Olszewski (red.) Karczówka, historia, literatura, architektura, przyroda. Wyd. Kiel. Tow. Nauk., Kielce: 128-130.
- Łukasiewicz A. 1994.** Dydaktyczna rola ogrodów botanicznych – stale aktualnym ich zadaniem. Biul. Ogr. Bot. Muzeów i Zbiorów, 3: 17-22.
- Łukasiewicz A., Puchalski J., (red.) 2002.** Ogrody botaniczne w Polsce. Warszawa: 7-13.